

کاربرد جهاد تبیین در دفاع از امنیت اخلاقی جامعه

مهدیس زندیه*

چکیده

امنیت آرامش خاطر و نبودن هراس است و ابعاد مختلفی چون؛ امنیت؛ فردی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، اخلاقی و ... دارد. امنیت اخلاقی فراهم آمدن فضایی است که در آن اصول اخلاقی پذیرفته شده‌ی جامعه مثل؛ عفاف، حجاب، تقوا، حیا و ... در تهدید و خطر نبا شد. بیشتر «امنیت اخلاقی» را در مقابل شیوع فساد و انحراف جنسی، پوشش نامناسب و زننده، فیلم و موسیقی مبتذل و ... قرار می دهند. دشمن برای نابودی امنیت اخلاقی جامعه، به ارزش‌های اخلاقی مثل حجاب، عفاف و حیا حمله می کند. رهبر معظم انقلاب هم برای مقابله با اهداف دشمن و دفاع از ارزش‌های جامعه، بحث جهاد تبیین را مطرح کردند. سوال مقاله این است: فواید برقراری امنیت اخلاقی در جامعه چیست و چگونه می توان از جهاد تبیین برای برقراری امنیت اخلاقی در جامعه استفاده کرد؟ مقاله با هدف دستیابی به پاسخ آن به روش کتابخانه ای نگارش یافت. بودن امنیت اخلاقی در جامعه فواید زیادی چون: آرامش و امنیت روانی فرد و جامعه، حفظ حریم خانواده، کاهش بیماری های مقاربتی و ... دارد. راه های گسترش امنیت اخلاقی در جامعه با استفاده از جهاد تبیین؛ تشویق به حجاب و عفاف، ترویج سبک زندگی اسلامی، به کارگیری هنرمندانه رسانه ها در ترویج حجاب و عفاف، امر به معروف و نهی از منکر، مقابله با سایت های غیراخلاقی و مبتذل و فیلم ها و تصاویر مستهجن و ... است که در مقاله بررسی شده اند.

واژگان کلیدی: جهاد تبیین، دفاع، امنیت اخلاقی، جامعه.

* دانش آموخته سطح ۲ حوزه علمیه.

مقدمه

امنیت به معنای آرامش داشتن، در امان بودن و احساس خطر نکردن است و ابعاد مختلف همچون؛ امنیت فردی، امنیت اجتماعی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی، امنیت اخلاقی و دارد. امنیت اخلاقی یکی از ابعاد امنیت و به معنای سلامت و در امان بودن جامعه از انحرافات و رذایل اخلاقی و دوری از آسیب‌ها به ارزش‌های اخلاقی پذیرفته شده‌ی جامعه همچون؛ عفاف، حجاب، پاکدامنی، تقوا، راستگویی، حیا و است.

امنیت اخلاقی، با همه‌ی ارزش‌های اخلاقی جامعه ارتباط دارد اما بیشتر «امنیت اخلاقی» را در برابر فراگیر شدن فساد و انحراف جنسی در جامعه قرار می‌دهند. یعنی امنیت اخلاقی در مقابل شیوع فساد و انحراف جنسی، پوشش نامناسب و زننده، فیلم و موسیقی مبتذل، بی‌حیایی و بی‌بند و باری و قرار دارد که محور بحث این مقاله است.

دفاع از امنیت اخلاقی به‌عنوان یک دغدغه‌ی مهم، باید همواره در سرلوحه‌ی سیاست‌ها، برنامه‌ها، پژوهش‌ها و مطالعات اساسی باشد به‌خصوص در این برهه که دشمن برای خدشه‌دار کردن امنیت اخلاقی جامعه، ارزش‌های اساسی اخلاقی چون حجاب و عفاف و پاکدامنی و حیا را در جامعه هدف حملات خود قرار داده است. رهبر معظم انقلاب به درستی بحث جهاد تبیین را مطرح کردند زیرا هدف دشمنان اسلام، نابودی باورهای اخلاقی و فراگیر شدن فساد، انحراف، بی‌حجابی، بی‌بندوباری و بی‌حیایی است.

اگر جامعه امنیت اخلاقی داشته باشد فواید آن برای همه‌ی مردان و زنان جامعه خواهد بود و با آرامش خیال به کار و اشتغال خواهند پرداخت و حریم خانواده حفظ شده و طلاق و خیانت و فرزندان نامشروع و بیماری‌های جنسی و ... در جامعه نخواهیم داشت. اینجاست که اهمیت و ضرورت جهاد تبیین در دفاع از امنیت اخلاقی جامعه روشن می‌شود.

سوال اصلی این مقاله این است که فواید برقراری امنیت اخلاقی در جامعه چیست و چگونه می توان جهاد تبیین را برای برقراری امنیت اخلاقی در جامعه به کار گرفت؟ و مقاله با هدف دست یافتن به پاسخ این سؤال و بررسی جهاد تبیین در دفاع از امنیت اخلاقی جامعه به روش کتابخانه ای به نگارش درآمده است.

۱- مفهوم شناسی

۱-۱- امنیت

«امنیت» از ریشه ی «امن» است. «فراهِیدی»، امن را به معنی ضد خوف می‌گیرد و ابن منظور نیز در «لسان العرب» بر همین معنا تأکید داشته می‌گوید: «الأمن ضد الخوف»؛ امن ضد خوف است.^۲

راغب اصفهانی در تعریف واژه امن در قرآن کریم می‌نویسد: در اصل آرامش خاطر و آرامش نفس و از بین رفتن بیم و هراس است. واژه های - أمن، أمانة، امان - هر سه مصدر هستند.^۳

امنیت در اصطلاح امنیت شناسان با معانی لغوی آن در ارتباط است به گونه ای که یکی از دو گفتمان امنیت بر اساس معنای لغوی آن شکل گرفته است در این گفتمان امنیت در امنیت فردی نبود تهدید نسبت به جان و مال و آبرو و دین و جز آن است و در امنیت اجتماعی حالت آسودگی همگانی از تهدیدهایی است که از کردار غیر قانونی دولت یا دستگاهی فردی یا گروهی به وجود می‌آید و در امنیت ملی آن است که کشور ها هیچ گونه احساس خطر حمله نظامی، فشار سیاسی و اقتصادی نداشته باشند و بر گسترش و توسعه خویش توانا باشد.^۴

۱-۲- دفاع

واژه دفاع در لغت به معنی کسی حمایت کردن بدی و آزاری را از خود یا دیگری دور کردن، وطن یا ناموس و حقوق خود را از دستبرد دشمن حفظ کردن^۵ است.

۱ - خلیل بن احمد، فراهِیدی، کتاب العین، ج ۱، ص ۵۳.

۲ - ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج ۱، ص ۱۳۶.

۳ - راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، ج ۱، صص ۲۰۵-۲۰۸.

۴ - فصلنامه ی پژوهش های قرآنی، تابستان ۱۳۸۲، ص ۱۱۳.

۵ - عمید، فرهنگ عمید، ج ۱، ص ۱۱۸۴.

دفاع به عنوان امری طبیعی و ذاتی، حقی است که وجودش در هیچ دوره‌ای از تاریخ مورد تردید و انکار قرار نگرفته است. این اصل در حقوق بین‌الملل، تحت عنوان دفاع مشروع یا حق ذاتی دفاع از موجودیت خود در برابر تهاجم، به رسمیت شناخته شده است. از حق دفاع در اسلام با عنوان جهاد یاد می‌شود؛ لذا از آنجایی که اسلام به کرامت انسانی اهمیت والایی می‌دهد و آزادی را اساس آن برمی‌شمارد، دفاع را در مقابل هر عاملی که باعث تضعیف کرامت انسانی و نفی آزادی بشود، واجب می‌داند.^۱

۳-۱- جهاد تبیین

از نظر لغوی «جَهَاد» بر وزن فعال از ریشه «جَهَدَ» به معنی کوشیدن است. ریشه سه حرفی «ج ه د» در کاربرد ثلاثی مجرد یک واژه روزمره در زبان عربی است، ولی در کاربرد اصطلاحی آن «جهاد» صورت دیگر از مصدر «مجاهده»، از باب مفاعله به کار رفته است که به خوبی نشان دهنده یک رابطه دوطرفه است. در کاربرد اصطلاحی، جهاد در تمام مواردی که به کار رفته، علاوه بر معنی کوشش، به دلیل باب مفاعله بودن دربر دارنده معنای رویارویی با یک طرف رو به رو هم بوده است.^۲

واژه تبیین از ریشه ی «بین» است. ماده (بین) گاهی به معنای قطع و جدایی است، همانطور که خلیل بن احمد فراهیدی آورده است (ابان - یبین - بینا) به معنای قطع و جدا شدن است.^۳ معنای دیگر استعمال این واژه که شایع است به معنی «آشکار سازی» و «اتّضاح» است جوهری بیان کرده که واژه بیان گاه به معنی فصاحت در زبان می‌آید.^۴

۱ - عسگرخانی، باباتبار سرخی، جعفری نژاد، ۱۳۹۸، ص ۵.

۲ - بیستونی، محمد، لغت شناسی قرآن کریم، ص ۲۲۵؛ سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین، ص ۲۱۹.

۳ - پاکتچی، «جهاد» دایرة المعارف بزرگ قرآنی، ص ۴.

۴ - فراهیدی، کتاب العین، ج ۱، ص ۲۰۸.

۵ - جوهری، صحاح، ج ۴، ص ۲۰۸۲.

هُمُ الْمُفْلِحُونَ؛ از شما باید امت و جماعتی به وجود آید که به نیکی دعوت کنند؛ یعنی به کارهای شایسته و امی دارند و از ناپسند بازمی دارند و ایشان رستگارانند» از آنجا که افراد یک جامعه سالم مانند اعضای بدن، در راه زندگی اجتماعی و ایجاد حیات درست انسانی سهیم هستند و هیچ یک از آنها نباید در برابر قوت‌ها و ضعف‌های جامعه بی تفاوت باشند، مساله امر به معروف و نهی از منکر، برای جلوگیری از فساد و ترغیب جامعه به طرف اصلاح ضرورت دارد.

امنیت اخلاقی به پیروی از ارزش‌های جامعه و عدم انحراف از آنها بستگی دارد. بررسی جوامع در طول تاریخ حکایت از آن دارد که زندگی اجتماعی انسان‌ها اغلب دستخوش ناملایمات است و در همه جوامع انحراف در همه اشکال آن وجود دارد و ناامنی به طریق گوناگون اجتماع بشر را تهدید نموده است. اما نکته مهم در اینجا نوع جلوگیری و کنترل این انحرافات و رسیدن به امنیت اخلاقی است. هر چه کنترل انحرافات در جوامع با نیروهای کار سازتر انجام شود، میزان برقراری امنیت نیز بیشتر است.^۳

راه کار مهم تأمین تحقق امنیت اخلاقی در جامعه، دلسوزی و دعوت به خوبی‌ها و بازداری از بدی‌ها توسط افراد مؤمن و دلسوز می‌باشد که این مسئولیت بر دوش زنان نیز سنگینی می‌کند. آن‌ها نیز باید در این باره احساس وظیفه کنند. اقتضای این وظیفه آن است که خوبی‌ها و فضایل را تنها برای خود نخواهند؛ بلکه بکوشند خوبی‌ها را در سطح جامعه و جهان گسترش داده زشتی‌ها و بدی‌ها را از میان بردارند، به همین جهت در یک جامعه، شهر یا روستا همگی باید فضای محیط زندگی را پاکیزه نگهدارند.

۱ - آل عمران/ ۱۰۴.

۲ - احمدوند، خلیل الله، نقش امر به معروف و نهی از منکر در امنیت جامعه از منظر فقهی، ص ۹۳۶.

۳ - همان، ص ۹۳۷.

نتیجه گیری

امنیت اخلاقی یعنی فضایی فراهم شود که شخص در آن احساس کند تهدید و خطری متوجه اصول اخلاقی اش از سوی دیگران نیست. ناامنی اخلاقی این است که مردم در محیط جامعه و در کوچه و خیابان نتوانند طبق اعتقادات، دین و ایمان خود، آسوده و بی دغدغه حرکت کنند و با مناظری مواجه شوند که وجدان دینی آنها را آزرده می کند.

شکی نیست برقراری امنیت اخلاقی در جامعه فوایدش برای همه ی مردم و جامعه است. امنیت اخلاقی در جامعه سبب ایجاد آرامش روانی و دوری از التهابات درونی در مردم است و عدم پوشیدگی زنان و معاشرت های بی بند و بار زنان و مردان هیجان ها و التهابات جنسی را افزایش می دهد و هر روز سرکش تر شده و تبدیل به بیماری و عطش روحی می شود و علاوه بر آن میزان شیوع بیماری های مقاربتی را بسیار افزایش می دهد. وجود امنیت اخلاقی در جامعه، باعث حفظ حریم خانواده و استحکام نهاد مهم خانواده است. با رعایت حجاب و پوشش در جامعه، حریم زن و شوهر حفظ می شود.

برای گسترش امنیت اخلاقی در جامعه باید از جهاد تبیین کمک گرفت. برخی از راه های گسترش امنیت اخلاقی در جامعه با کمک جهاد تبیین در مقاله بررسی شدند. انجام کارهایی مثل تشویق به حجاب و عفاف که عامل صیانت جامعه از بحران هرزگی است، ترویج سبک زندگی اسلامی و نهادینه کردن آن براساس قرآن و سنت پیامبر (ص) و پاسخ به شبهات در این باره، به کارگیری هنرمندانه رسانه ها در ترویج حجاب و عفاف، مقابله با سایت های مبتذل و فیلم ها و تصاویر مستهجن و ارتقای سواد رسانه ای استفاده از فضای مجازی، امر به معروف و نهی از منکر درست می تواند به برقراری و گسترش امنیت اخلاقی در جامعه منجر شود.

فهرست منابع

* قرآن کریم.

۱. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۹ ق.
۲. ابومحمد عسگرخانی، ابوالقاسم باباتبار سرخی، سیدمحمد جعفری نژاد، راهبردهای دفاعی در پرتو آراء و اندیشه های دفاعی امام خامنه ای: با رویکرد خلع سلاح و کنترل تسلیحات، دوفصلنامه جستارهای انقلاب اسلامی، سال اول: شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۸
۳. احمدوند، خلیل الله، نقش امر به معروف و نهی از منکر در امنیت جامعه از منظر فقهی، فصلنامه بین المللی قانون یار، License Number: 78864 Article Cod:2021S5D17SH991959 ISSN-P: 2538-3701
۴. اکبری، ابوالقاسم و اکبری، مینا. آسیب شناسی اجتماعی. تهران: انتشارات رشد و توسعه، ۱۳۹۰، ص ۱۶۳.
۵. آلوسی، شهاب الدین محمود، روح المعانی، دار الکتب العلمیة، منشورات محمد علی بیضون، بیروت، ۱۴۱۵
۶. بیانات رهبری در دیدار با فرمانده نیروی انتظامی و معاونان ناجا، ۱۳۸۱/۷/۱۴
۷. بیانات رهبری در دیوار با فرماندهان، مسئولان و پرسنل سپاه پاسداران، ۱۳۷۴/۱۰/۵
۸. بیستونی، محمد، لغت شناسی قرآن کریم، تهران، مؤسسه قرآنی تفسیر جوان، ۱۳۸۶
۹. پاکتچی، احمد، «جهاد» دایرة المعارف بزرگ قرآنی، تهران، انتشارات دایره المعارف ۱۳۸۰
۱۰. تقوی، سید رضا، تاملات فرهنگی، نشر نخیل، ۱۳۸۵.
۱۱. جمشیدی، محمدحسین؛ مبانی و روش شناسی تبیین (با تأکید بر اندیشه سیاسی).

۱۲. جوهری، اسماعیل بن حماد، صحاح، بیروت، دارالعلم، ۱۴۰۷.
۱۳. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، مترجم: غلامرضا حسینی خسروی، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۸۱.
۱۴. راهنما، اکبر و دیگران، بررسی مفهوم حجاب در متون اسلامی، جایگاه آثار و جلوه‌های تربیتی آن، پژوهشنامه معارف قرآن، دوره ۶، شماره ۲۲، مهر ۱۳۹۴.
۱۵. زرهانی، سید احمد، سبک زندگی، مجله پیوند، شماره ۹۳، ۱۳۹۳.
۱۶. سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۱.
۱۷. شریعت پناه، عباس، قواعد و الگوها در سبک زندگی اسلام، نشریه پیامدهای انقلاب، ۱۳۹۲.
۱۸. شریفی، احمدحسین، سبک زندگی اسلامی ایرانی، تهران، آفتاب توسعه، ۱۳۹۲.
۱۹. شهوندپور، راضیه، سالارکیا، حمیدرضا، قرآن و سواد رسانه‌ای با تأکید بر خبر و خبرنگاری، مجله علوم قرآن و حدیث، ش ۵، ۱۳۹۵.
۲۰. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، تهران، انتشارات ناصر خسرو، سوم، ۱۳۷۲.
۲۱. عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، امیرکبیر، چهارپ بیست و سوم، ۱۳۸۱.
۲۲. غلامی، یوسف، اخلاق و رفتارهای جنسی، نشر معارف، سوم، ۱۳۸۶.
۲۳. فاضلی، محمد، مصرف و سبک زندگی، انتشارات صبح صادق، ۱۳۸۲.
۲۴. فراهیدی، خلیل بن احمد، کتاب العین، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۳ ق.
۲۵. فصلنامه ی پژوهش های قرآنی، سال نهم، شماره ی سی و چهارم، تابستان ۱۳۸۲.
۲۶. فیض، مجتبی، درآمدی بر سبک زندگی، ماهنامه معرفت، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، شماره ۱۸۵، ۱۳۹۲.
۲۷. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵.
۲۸. محمدی آشنایی، علی، مسئله حجاب. بی جا، ارم، ۱۳۷۰.

۲۹. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ترجمه حمیدرضا شیخی. قم: انتشارات دارالحدیث.
۳۰. مختاریان پور، مجید، اسدالله گنجعلی، نهادی سازی عفاف و حجاب در جامعه، رویکرد فرایندی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره چهارم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۰.
۳۱. مسعود، فاطمه، وظیفه حکومت در تأمین امنیت اخلاقی، مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۶
۳۲. مطهری، مرتضی، مسئله حجاب، تهران، انتشارات صدرا، چهل و دوم، ۱۳۷۴.
۳۳. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، تهران، صدرا، ۱۳۹۱.
۳۴. نجفی، حسن، رهنما، اکبر، فرم‌هینی فراهانی، محسن، بررسی راهکارهای کاربردی سازی سبک زندگی اسلامی در نهاد خانواده، برگرفته از احادیث، پژوهشنامه تربیت تبلیغی، شماره ۱، ۱۳۹۲.
۳۵. نوری، میرزا حسین، المستدرک الوسائل، بیروت، مؤسسه آل البيت لإحياء التراث، ۱۴۰۸ق.
۳۶. نیکوکار، غلامحسین، خیری، علیرضا، تابان، محمد، صیدی فریده، تاثیر سبک زندگی اسلامی بر موفقیت تحصیلی، فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت اسلامی، شماره ۱، ۱۳۹۳.
۳۷. واثقی، قاسم، تدابیر و سیره عملی امام علی (ع) در تأمین امنیت اجتماعی، تهران، مرکز تحقیقات و پژوهش‌های ناجا، ۱۳۸۰.

سایت ها

www.wikefegh.ir